

Міністерство освіти і науки України
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. В. Докучаєва

Розглянуто і затверджено
радою агрономічного факультету
(протокол № 5 від 24 січня 2017 р.)

БОНІТУВАННЯ ҐРУНТІВ

Методичні вказівки до вивчення курсу
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня
зі спеціальності 103 «Науки про Землю»

У к л а д а ч і: д-р біол. наук, професор *В.В. Медведєв*
канд. с.-г наук, с.н.с. *І.В. Плisko*
(ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії ім. О.Н. Соколовського»)

канд. с.-г. наук, доцент *С.В. Крохін*
канд. с.-г. наук, доцент *В.С. Тарара*
(Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва)

Р е ц е н з е н т и: зав. каф. агрохімії Харківського НАУ
ім. В. В. Докучаєва, д-р с.-г. наук, професор *В. І. Філон.*
зав. каф. землеробства ім. О. М. Можейка Харківського НАУ
ім. В. В. Докучаєва, д-р с.-г. наук, доцент *М. В. Шевченко.*

За редакцією д-ра с.-г. наук, професора *Д.Г. Тихоненка*

Б 90 Бонітування ґрунтів: метод. вказ. до навч. та самот. роботи для
здобувачів першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 103
«Науки про Землю» / уклад.: д-р біол. наук, професор
В.В. Медведєв, канд. с.-г. наук, доцент *С.В. Крохін*;
за ред. д-ра с.-г. наук, проф. *Д. Г. Тихоненко.* – Х., 2017. – 43 с.

© Харківський національний аграрний
університет імені В. В. Докучаєва, 2017
© Д. Г. Тихоненко, 2017

ЗМІСТ

Передмова	4
Методи визначення бонітету ґрунтів	5
Агроекологічний метод бонітування ґрунтів (Національний аграрний університет)	6
Удосконалений метод бонітування ґрунтів (за ННЦ ІГА)	9
Картограма бонітування ґрунтів та якісної оцінки земель	19
Контрольні запитання та завдання	23
Рекомендована література	23
Додатки: А. Визначення балу бонітету ґрунту	25
Б. Середньобагаторічний урожай зернових культур	29
В. Шкали бонітетів ґрунтів Харківської області	35

Передмова

Однією із проблем оцінки ґрунтів є вибір показників, які повинні точно відображати особливості, сутність самого ґрунту й бути основними показниками оцінки ґрунтів. Для визначення об'єктивної інформації про зміни, що відбуваються в ґрунтах під впливом природно-антропогенного навантаження використовується бонітування ґрунтів, так як бонітет кількісно відображає зміни якісного стану ґрунтів, і виступає складовою частиною їх оцінки.

Бонітування ґрунтів – це порівняльна оцінка якості ґрунту, їх потенціальної родючості по відношенню до природних фітоценозів. Головна мета бонітування – кількісне визначення відносної якості ґрунтів за їх родючістю, тобто, наскільки один ґрунт краще чи гірше за інший та здатний забезпечити ріст і розвиток сільськогосподарських культур.

Бонітування ґрунтів дає можливість:

- 1) порівняти та згрупувати ґрунти, земельні угіддя територій за їх продуктивністю;
- 2) визначити найбільш сприятливі ґрунти та землі для різних сільськогосподарських культур;
- 3) надати виробничу оцінку території землекористування;
- 4) оцінити виробничу діяльність, найбільш об'єктивно враховуючи ґрунтово-кліматичні умови та визначити невикористані ресурси;
- 5) допомагати застосовувати раціональні системи господарювання, враховуючи ґрунтово-кліматичні умови;
- 6) чітко розробити заходи та скласти плани з підвищення родючості на різних ґрунтах;
- 7) бонітування ґрунтів є однією з головних складових частин земельного кадастру й дозволяє проводити кількісний та якісний облік земельного фонду.

Об'єктом бонітування ґрунтів є ґрунтовий покрив. Одиницею об'єкта бонітування ґрунтів є ґрунтові різновидності або агровиробничі групи ґрунтів.

Для більшої доступності та наочності землеоціночних матеріалів складається картограма якості земель господарства. Картограма якості земель – це графічне зображення структури і бонітету земельних угідь певної території. Базовим матеріалом для складання картограми служать первинні та зведені відомості структури і бонітету земельних угідь даної території.